

Hayatı hakkında fazla bilgi bulunmakla beraber İstanbul'da yaşadığı bilinmektedir. 1091'de (1680) Çağaloğlu Sarayı civarında kendi lakabı ile anılan Halvetiyye Tekkesi şeyhliğine tayin edildi. Safer 1123 (1711) tarihinde vefatına kadar bu vazifede kaldı ve aynı tekkenin haziresine defnedildi. Müstakimzâde, *Mecmûa'sında* onun 1133'te öldüğünü kaydediyorsa da diğer kaynaklarla karşılaştırıldığında bu tarihin yanlış olduğu anlaşılmaktadır. Vefatından sonra yerine, Türk dinî müzikisinin önde gelen bestekârlarından biri olan oğlu Çalâkzâde Şeyh Mustafa Efendi getirilmiştir.

Ahmed Efendi zamanının önemli zâkirleri arasında yer almış, dinî müzik ve tasavvuf sahasındaki kudretini de uzun müddet devam ettirdiği şeyhlik vazifesi ile göstermiştir. Bestelediği dinî eserler muhtelif el yazması güfte mecmualarında görülmekte ise de bunlardan hiçbir günümüze ulaşmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Hasib-i Üsküdarî, *Vefeyât-ı Ekâbir-i İslâmiyye*, Millet Ktp., Ali Emîrî, T, nr. 620, vr. 21^a; Müstakimzâde, *Mecmûa-i İlahiyyât*, Süleymaniye Ktp., Esad Efendi, nr. 3397, vr. 147^a; Mehmed Şükrî, *Silsilenâme*, Üsküdar Selim Ağa Ktp., Hüdâyî Kitapları, nr. 1098, vr. 23^b; Ergun, *Antoloji*, I, 127-128.

NURİ ÖZCAN

AHMED EFENDİ, Damadzâde

(bk. DAMADZÂDE AHMED EFENDİ).

AHMED EFENDİ, Durmuşzâde

(ö. 1129/1717)

Türk ta'lik hattatı.

1076'da (1665-66) İstanbul'da doğdu. Babası Şehremini Durmuş Efendi'dir. Gençliğinde babasının ihtimamıyla iyi bir tahsil gören Ahmed Efendi hat sanatına ilgi duyunca Kırîmî Camii imamı Ahmed Efendi'den meşke başladı. Daha sonra devrin önde gelen ta'lik üstatlarından Siyâhî Ahmed Efendi'nin derslerine devam etti ve ta'lik yazısının bütün özelliklerini öğrenerek icâzet aldı. Ayrıca devrin tanınmış hattatları olan Rodosîzâde ve Kazasker Abdülbâkî Arîf efendilerden de istifade etti. Medrese tahsilini tamamladıktan sonra hâric rütbesiyle (bk. HÂRİC MEDRESESİ) Üsküp Yâkub Paşa Medresesi'nde sekiz yıl müderrislik yaptı. Feyzullah Efendi şeyhülislâm olduktan sonra ta'lik hattatları arasında açılan imtihanı kazanınca, müderrisliği uhdesinde kalmak suretiyle İstanbul'a geldi ve Bâb-ı Meşihat ketebe'si arasına girdi. Yazısını çok beğenen Feyzullah Efendi'nin kâtibi olduğu gibi çocukları-

na hat hocalığı da yaptı. Kısa zamanda derecesi **altmışlı*** ya yükseltildi. Edirne Vak'ası'ndan sonra hareket-i **altmışlı*** ya, arkasından müsile-i Süleymaniye rütbesiyle Galata Sarayı müderrisliğine tayin edildi. Bu sırada Sultan İbrâhim'in emriyle Gurâbzâde Abdullah el-Bağdâdî'nin *Zübedü âsârî'l-mevâhib ve'l-en-vâr* adlı Türkçe tefsirini istinsaha başladı. Şeyhülislâm Ebzâde tarafından Sultan Ahmed Medresesi'ne nakledildi. Yazmakta olduğu tefsiri tamamladıktan sonra İzmir kadılığına tayin edildi. İstinsah ettiği eseri Sadrazam Çorlulu Ali Paşa vasıtasıyla padişaha arzetti. Halen Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde bulunan (Emânet Hazinesi, nr. 596) bu nüshanın tamamlanışı 1121'de (1709-10) olduğuna göre İzmir'e bu tarihten sonra gitmiş olmalıdır. Burada hizmet müddetini tamamladı ve altı yıl mâzul kaldı. Daha sonra Edirne kadılığına tayin edilerek kendisine Mekke-i Mükerrime pâyesi verildi. Bu görevi tamamladığında rahatsızlanarak İstanbul'a döndü ve Rebûlâhîr 1129'da (1717) vefat etti. Kabri Topkapı'dadır.

Ahmed Efendi Türk ta'lik mektebinin öncülerindendir. Celi-ta'lik ve gubârîde İmâd'dan sonra en kudretli sanatkâr kabul edilir. Tarihçi Râşid'in bildirdiğine göre İstanbul Galata, Üsküdar, Eyüp'te ve Edirne'deki pek çok saray, medrese, tekke, sebîl ve çeşmelerde tarih kitâbeleri vardır. Bunlar arasında, Çorlulu Ali Paşa'nın yaptırdığı dârülhadis, tekke ve hırka-i şerif hücreleri ile Kasımpaşa'daki cami, Kaptan İbrâhim Paşa'nın Süleymaniye civarında yaptırdığı cami ve sebilin kitâbeleri, Şeyhülislâm Feyzullah Efendi Medresesi'nin (bugünkü Fatih Millet Kütüphanesi) bazı kitâbeleri ve çeşme kitâbesi, Üsküdar Vâlide Sultan Camii ve çeşmesinin tarihleri zikredilmelidir. Çok süratli yazdığı için pek çok eser vermiş, birçok değerli talebe yetiştirmiştir. Şeyhülislâm Veliyyüddin Efendi, Kâtipzâde Mehmed Refî, Abdullah b. Hamza, Lutfullah b. İsmâil, İmam Sâlih, Mîr Hüseyin Şâkir, Mehmed Çavuş ve Ömer b. Nûh Efendi bunlar arasındadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Râşid, *Tarih*, IV, 329, 338-341; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 643; Habîb, *Hat ve Hattâtân*, İstanbul 1306, s. 236; *Sicill-i Osmânî*, I, 240; Karatay, *Türkçe Yazmalar*, I, 10; Ö. Nasuhi Bilmen, *Büyük Tefsir Tarihi*, İstanbul 1973, II, 702; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, ts., s. 123, ayrıca bk. İndeks.

MUHİTTİN SERİN

Durmuşzâde
Ahmed
Efendi'nin
ince ta'lik
hatla
istinsah
ettiği
Zübedü
âsârî'l-mevâhib
ve'l-en-vâr'ın
ilk ve ketebe
sayfası
(Topkapı
Sarayı
Müzesi Ktp.,
Emânet
Hazinesi,
nr. 596,
vr. 1^a, 531^a)